

3. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.

4. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.

5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

6. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 р. № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>.

7. Про організацію функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах воєнного стану : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.02.2022 р. № 179-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2022-%D1%80#Text>.

8. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 р. № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>.

9. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1052. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text>.

УДК 342.95+343.13

DOI: 10.31733/17-03-2023-208-212

Сергій ШАТРАВА

завідувач науково-дослідної лабораторії
з проблем досудового розслідування
доктор юридичних наук, професор

Олена ПОГОРІЛЕЦЬ

науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
з проблем досудового розслідування
Харківського національного
університету внутрішніх справ

**ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНЕ
ПРАВопорушення: ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ ПІСЛЯ ЙОГО ВИКОНАННЯ
ТА НАСЛІДКИ У ВИПАДКУ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ ОСОБИ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПО ДАНОМУ ФАКТУ**

Наукова праця буде спрямована на з'ясування та розкриття практичного питання пов'язаного із законністю закриття справи про адміністративне правопорушення за п. 8 ч.1 ст. 247 Кодексу України про адміністративні правопорушення, враховуючи, що справа розглянута в 2019 році та по ній винесено постанову за ч. 1 ст. 78 КупАП, якою накладено адміністративне стягнення у вигляді штрафу і він сплачений у добровільному порядку, а у 2023 році керівнику підприємства вручено повідомлення про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень передбачених ч. 1 ст. 241 та ч. 2 ст. 367 Кримінального кодексу України.

На початку зазначимо, що ст. 1 КУпАП встановлено, що завданням цього Кодексу є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством.

Відповідно до ст. 7 КУпАП ніхто не може бути підданий заходу впливу у зв'язку з адміністративним правопорушенням інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом. Проведення в справах про адміністративні правопорушення здійснюється на основі суворого додержання законності. Застосування уповноваженими на те органами і посадовими особами заходів адміністративного впливу провадиться в межах їх компетенції, у точній відповідності з законом.

Разом із тим завданнями провадження в справах про адміністративні правопорушення є: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності (ст. 245 КУпАП).

З метою реалізації вищевказаних завдань КУпАП визначено порядок вчинення відповідним органом (посадовою особою) процесуальних дій, зокрема щодо розгляду справи про адміністративне правопорушення.

I. Поняття та особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Провадження у справах про адміністративні проступки – це нормативно врегульована діяльність уповноважених суб'єктів по застосуванню адміністративної відповідальності за скоєний адміністративний проступок, а також попередження адміністративних правопорушень.

Це провадження має такі ознаки: 1) виникає тільки у зв'язку зі вчиненням адміністративного проступку; 2) встановлене законодавством, коло суб'єктів; 3) індивідуальність процесуальних актів, які приймаються в ході провадження; 4) застосування під час даного провадження заходів державного примусу; 5) реалізується мета адміністративної відповідальності.

II. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Адміністративне провадження здійснюється з додержанням принципів адміністративного процесу відповідно до певних стадій.

Стадії провадження – це сукупність певних процесуальних дій у справах про адміністративні правопорушення, які об'єднані найближчою метою.

Кожна стадія складається з окремих етапів, що являють собою групи взаємопов'язаних дій. Адміністративне провадження передбачає такі стадії розгляду справ, як адміністративне розслідування, розгляд справи, перегляд постанови, виконання постанови.

Практично система послідовних стадій і етапів адміністративного провадження може бути представлена таким чином:

1. Перша стадія – адміністративне розслідування складається з наступних етапів:

а) порушення справи; б) встановлення фактичних обставин; в) процесуальне оформлення результатів розслідування; г) направлення матеріалів для розгляду за підвідомчістю.

2. Другою стадією провадження у справах про адміністративні проступки є розгляд і прийняття рішення у справі. Ця стадія полягає у встановленні винних, правильного застосування законодавства з метою, щоб до кожного правопорушника були застосовані справедливі заходи адміністративного впливу. Вона включає чотири етапи: 1) підготовку справи до розгляду; 2) розгляд справи; 3) прийняття постанови; 4) доведення постанови до відома.

При підготовці вирішуються питання: чи належить до компетенції органу, посадової особи розгляд цієї справи; чи правильно складено протокол та інші матеріали справи; чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду; чи витребувано необхідні додаткові матеріали; чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката.

Відповідно до ст. 284 КУпАП по справі про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа) виносить одну з таких постанов: 1) про накладення адміністративного стягнення; 2) про застосування заходів впливу, передбачених статтею 24-1 цього Кодексу; 3) про закриття справи.

3. Третя стадія – перегляд постанови складається з таких етапів: а) оскарження, опротестування постанови; б) перевірка законності постанови; в) винесення рішення; г) реалізація рішення.

Положеннями КУпАП (ст. 288) передбачено два шляхи оскарження постанов по справі: адміністративний (до вищестоящего органу або вищестоящій посадовій особі) та судовий (до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду, у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України).

Відповідно до положень ст. 291 КУпАП, за загальним правилом, постанова у справі про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку

оскарження цієї постанови.

4. Четверта стадія – виконання постанови складається з етапів: а) звернення постанови до виконання; б) безпосереднє виконання; в) закінчення провадження з виконання постанови; г) повернення виконання (може мати місце лише за певних обставин).

Окремі провадження щодо виконання адміністративних стягнень досить детально регламентовані, інші – ні. Цей факт впливає і на визначення моменту закінчення провадження з виконання адміністративних стягнень.

Згідно зі ст. 24 КУпАП за вчинення адміністративних правопорушень може застосовуватись таке адміністративне стягнення, як штраф.

При цьому законодавець передбачає два способи сплати штрафу.

Перший – це добровільна сплата суми штрафу правопорушником у строки, визначені ст. 307 КупАП. Другий передбачає примусовий варіант стягнення суми штрафу із залученням відділу Державної виконавчої служби за місцем проживання правопорушника або за місцем знаходження його майна.

У свою чергу, постанова про накладення штрафу вважається виконаною з моменту фактично його сплати. Обов'язок виконати постанову про штраф покладається на порушника, тому що зазначений порядок виник у нього вже в момент доведення постанови до відома, що і свідчить про настання етапу звернення постанови до виконання.

Необхідно звернути увагу, що постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу вважається виконаною, якщо вона повернута суб'єкту, що її виніс, із відповідним документом, що підтверджує його сплату (стаття 307 КупАП).

III. Щодо закриття справи про адміністративне правопорушення на підставі п. 8 ч.1 ст. 247 Кодексу України.

Законодавством України про адміністративні правопорушення передбачаються різні підстави для винесення постанови про закриття справи. Вони бувають матеріальні й процесуальні, основні з них такі:

При малозначності вчиненого адміністративного правопорушення орган (посадова особа), уповноважений вирішувати справу, може звільнити порушника від адміністративної відповідальності й обмежитись усним зауваженням. При оголошенні усного зауваження виноситься постанова про закриття справи.

Якщо не буде встановлена провина особи, притягненої до адміністративної відповідальності, приймається рішення про визнання її невинною, закриття справи й звільнення її від відповідальності. Очевидно, що в цьому випадку громадянину потрібно повернути вилучені в нього документи й речі, якщо таке вилучення мало місце.

Справа закривається, коли встановлено, що особа притягується до відповідальності:

- за порушення акта, який втратив юридичну чинність до моменту вчинення правопорушення або до моменту розгляду справи;
- на підставі Указу Президента України про амністію;
- у зв'язку з душевною хворобою винного й в інших випадках, передбачених статтею 247 КУпАП.

Статтею 247 КУпАП передбачено, що провадження у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю за таких обставин:

- відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку;
- неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;
- видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність;
- закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 цього Кодексу;
- наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту;
- смерть особи, щодо якої було розпочато провадження у справі.

Таким чином, статтею 247 КУпАП передбачені обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення. Перелік зазначених обставин є вичерпним, що унеможливує закриття провадження у справі про адміністративні правопорушення з інших підстав.

Тобто, приписи 247 статті КУпАП є імперативними, і чітко вказують, що при закритті справи не вирішуються жодні інші питання.

Законодавцем також встановлено виключний перелік обставин (ст. 302 КУпАП), з настанням яких орган (посадова особа), який виніс постанову про накладення адміністративного стягнення, припиняє її виконання. Підставами прийняття такого рішення закон визнає: 1) видання акта амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення; 2) скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність; 3) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження у справі (п.п. 5, 6, 9 ст. 247 КУпАП). Наслідком такого припинення є закриття провадження у справі, про що орган (посадова особа) виносить відповідне рішення, яке долучається до матеріалів справи.

Окрім того, Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду у справі № 490/843/15-а наголосив, що право закрити провадження у справі про адміністративне правопорушення належить лише органу, який розглядає таку справу, або ж суду у передбачених статтею 221 КУпАП випадках та не відноситься до компетенції адміністративного суду, який перевіряє законність винесення суб'єктом владних повноважень постанови про притягнення до адміністративної відповідальності.

IV. Висновки щодо законності закриття справи про адміністративне правопорушення на підставі п. 8 ч. 1 ст. 247 Кодексу України про адміністративні правопорушення відносно керівника підприємства.

Статтею 245 КУпАП імперативно закріплено, зокрема обов'язковість повного і об'єктивного з'ясування обставин кожної справи.

Але завдання провадження (стаття 245 КУпАП) відносно керівника підприємства, як то: своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню адміністративного правопорушення, було виконано ще у 2019 році шляхом прийняття постанови за ч. 1 ст. 78 КУпАП, якою накладено адміністративне стягнення у вигляді штрафу, який керівником підприємства добровільно сплачено у 2019 році.

Таким чином, провадження по справі про адміністративне правопорушення вважається закінченим після виконання постанови про накладення адміністративного стягнення шляхом сплати штрафу.

Законодавець структурно розмістив приписи статті 247 КУпАП в розділі IV, який називається «Провадження в справах про адміністративні правопорушення».

Таким чином, на підставі зазначеного, щоб закрити справу про адміністративне правопорушення за п. 8 ч. 1 ст. 247 (виконати прохання прокуратури) необхідно (теоретично) повернутись до стадії провадження на етап розгляду і прийняття рішення у справі.

Відповідно до ст. 38 КУпАП адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення, зазначених у частині третій цієї статті; у разі відмови у порушенні кримінальної справи або закриття кримінальної справи, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через місяць з дня прийняття рішення про відмову у порушенні кримінальної справи або про її закриття.

Також, звертаємо увагу, що законодавством, яке регулює провадження у справах про адміністративні правопорушення, не передбачено таку процесуальну дію як повернення на стадію провадження вже виконаного рішення – постанови про накладення стягнення у вигляді штрафу, який було сплачено добровільно ще за 3 (три) роки до моменту вручення повідомлення про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень передбачених ч. 1 ст. 241 та ч. 2 ст. 367 Кримінального кодексу України.

Для визнання особи такою, що не була піддана адміністративному стягненню, не потрібне видання якогось спеціального документа. Стягнення погашається автоматично після закінчення річного строку і за умови невчинення протягом цього строку нового адміністративного проступку.

Сутність строку давності виконання відповідних постанов полягає в тому, що він є обмеженим максимальним періодом у часі, протягом якого мають бути вчинені всі дії, спрямовані на виконання стягнення. Тому строк давності виконання постанови необхідно розглядати безвідносно до виду адміністративного стягнення.

Також звертаємо увагу, що згідно статтей 250, 287 КупАП органам прокуратури надані наступні повноваження: «прокурор, заступник прокурора, здійснюючи нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні в справах про адміністративне правопорушення має право оскаржувати постанову і рішення по скарзі в справі про адміністративне правопорушення», але цим правом взагалі не скористалися.

Об'єктивна сторона адміністративного проступку, передбаченого ч. 1 ст. 78 КУпАП «Порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або впливу на неї фізичних та біологічних факторів», викладена у такому вигляді: «Викид забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади або недодержання вимог, передбачених наданим дозволом, інші порушення порядку здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря або перевищення технологічних нормативів допустимого викиду забруднюючих речовин та нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел під час експлуатації технологічного устаткування, споруд і об'єктів».

Об'єктивна сторона правопорушення, яке передбачено ч. 1 ст. 241 Кримінального кодексу України «Забруднення атмосферного повітря», викладена таким чином: «Забруднення або інша зміна природних властивостей атмосферного повітря шкідливими для життя, здоров'я людей або для довкілля речовинами, відходами або іншими матеріалами промислового чи іншого виробництва внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи для довкілля».

Із зазначеного випливає, що описані дії в ч. 1 ст. 78 КУпАП та ч. 1 ст. 241 КК України не можливо вважати одним та тим самим діянням, оскільки, це різні правопорушення за об'єктивною стороною.

Таким чином, з огляду на вищевикладене, відсутні законні підстави для закриття цієї справи про адміністративне правопорушення на підставі п. 8 ч. 1 ст. 247 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

УДК 349.6

DOI: 10.31733/17-03-2023-212-214

Людмила ДОБРОБОГ

професор кафедри

загальноправових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вперше стратегію національної безпеки України було визначено відповідним Законом України (далі – Закон), який прийнято Верховною Радою України 19 червня 2003 року № 964-IV. До прийняття цього закону діяла Концепція (основи державної політики) національної безпеки України, схвалена Постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 року. Стратегія представляла загальний документ, не деталізований план на довготривалий проміжок часу. Нею було передбачено, що основними об'єктами національної безпеки є суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище і природні ресурси [1]. Але з відомими воєнними подіями на теренах України, коли нікому і в поганому сні не могло приснитися, що в центрі Європи в середині XXI століття, в епоху інформаційного суспільства, розпочнеться настільки кровопролитна війна, де виміром буде людське життя. Як відповідь на історичну дійсність, виклик, у 2018 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про національну безпеку України» [далі Закон]. До нього весь час вносились відповідні зміни. Закон складався із шести розділів та тридцяти